

масового візуального обігу образи постатей історичних, політичних, культурних діячів України, які так чи інакше вплинули на формування української державності.

Важливим є розуміння того, що ми працюємо не лише для української громади, контексти впливу є ширшими. Промоція українських гуманістичних цінностей є важливим інструментом впливу на світову аудиторію.

Окремим аспектом прикладання зусиль стала актуалізація сучасних знакових іміджевих постатей українців, які зробили визначний внесок у розвиток світової культури, науки, спорту.

По мірі зростання надісланих творів (на сьогодні прийнято в роботу понад 500 одиниць) відкриваються нові теми та напрями роботи Акції.

Усі вони апробуються на теоретико-методологічному рівні кафедри дизайну ЧДТУ у процесі викладання дисципліни «Концептуальне проєктування».

Література:

1. Пушонкова О. Філософія сучасної війни і місія музею. Матеріали міжнародного круглого столу «Музейна педагогіка в умовах воєнного стану» 26 травня 2022 року / За ред. С. Довгого. Київ: Національний центр «Мала академія наук України». С.327-331.

2. Яковець І., Гладун О., Луговський О. Міжнародна мистецька акція **ВОЛЬНАНОВА** як динамічна система: проєкт «neveragain#2022*»//Візуальне мистецтво у контексті сучасних культурних практик. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (23-24 листопада). Черкаси, Вертикаль. ФОП С. Кандич. С. 96-97.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-500-9-47>

ІНКЛЮЗИВНІ ІГРАШКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ КОЛЬОРОСПРИЙНЯТТЯ: ПРИНЦИПИ РОЗРОБКИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ

Дерман Л. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри дизайну*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Сприйняття кольорів відіграє важливу роль у процесі гри, навчанні та соціалізації дітей з порушенням колірної сприйнятливості. Однак для таких осіб, стандартні іграшки можуть стати джерелом труднощів та

виключення з рівноправної участі у грі. З огляду на те, що дальтонізм є досить поширеним явищем серед населення, питання створення адаптованих іграшок стає не лише медичною, але й соціально важливою темою.

Порушення колірного сприйняття, може суттєво впливати на участь дитини в іграх та взаємодії з однолітками, коли ігрові завдання базуються на розрізненні кольорів. Тому у процесі гри, особи з дальтонізмом стикаються з труднощами у виконанні інструкцій, сортуванні елементів або розумінні логіки гри. Нерозуміння причин цих труднощів з боку інших дітей або дорослих часто призводить до стигматизації.

Дитину можуть несправедливо вважати неуважною, повільною або нездібною, що негативно впливає на її самооцінку та мотивацію до навчання. Часто інші діти починають уникати спільних ігор або висловлюють негативні оцінки, підсилюючи почуття ізоляції та виключення.

Інклюзивне середовище дозволяє кожній дитині відчувати себе рівноправним учасником гри, зберігаючи позитивну самооцінку, стимулюючи розвиток соціальних навичок [1, 2].

Якщо дитина з дальтонізмом не може користуватись іграшкою через невідале колірне кодування, вона автоматично виключається з рівноправної участі у грі. Статистично, близько 8% чоловіків і 0,5% жінок мають ту чи іншу форму дальтонізму, переважно спадкового походження [5]. Тому завдання створення адаптованих іграшок є важливим не лише з точки зору здоров'я, а й соціальної справедливості та інклюзії.

Основні типи порушень кольоросприйняття:

- Протанопія/протаномалія – нечутливість до червоного спектру. Червоний візуально плутається із зеленим або коричневим.

- Дейтеранопія/дейтераномалія – проблеми з розпізнаванням зеленого. Зелений у такому випадку здається сірим або коричневим.

- Тританопія – рідкісне порушення синьо-жовтого спектра. Ці порушення змінюють візуальну картину ігрового середовища [3].

Наприклад, дитина може не відрізнити зелений від червоного під час сортування деталей або не зможе виявити логіку у грі, заснованій на колірних інструкціях. У результаті – знижується мотивація до гри та навчання.

Іграшки повинні мати не лише кольорову, а й фактурну диференціацію. Наприклад, червона деталь може мати рельєф у вигляді крапок, а зелена – у вигляді хвиль. Таким чином, дитина може зчитувати інформацію за допомогою дотику.

Символи, піктограми або шрифти можуть дублювати колірне кодування. Наприклад, у сортувальних іграх можна використовувати фігури (трикутник, квадрат, зірка) як альтернативу кольорам.

Поєднання червоного та зеленого – одна з найпроблемніших комбінацій для людей з порушення колірного прийняття. Відтак, під час дизайну іграшок, рекомендується використовувати пари з максимальним контрастом: жовтий і синій, чорний і білий, синій і помаранчевий [3].

Іграшка має бути пристосованою для всіх дітей, незалежно від того, який вони мають зір. Це сприяє інклюзивному середовищу і запобігає стигматизації.

У дизайні іграшок можна використовувати й спеціальні наклейки з унікальними візерунками, наприклад такі, що наклеюються на стандартні блоки LEGO. Це дозволяє розрізняти кольори за символами, а не за спектром.

Для людей з дальтонізмом була створена гра UNO, що передбачала версію з додатковими позначеннями (у вигляді геометричних фігур) на кольорових картах. Деякі сучасні виробники, наприклад, PlanToys або Learning Resources також пропонують дерев'яні сортувальні іграшки, де кольори мають різні текстури, що можна відрізнити на дотик [3].

Адаптивні іграшки стимулюють розвиток логіки, навичок аналізу, асоціативного мислення без опори виключно на колір. Дитина з дальтонізмом, за умов наявності таких іграшок, може брати повноцінну участь у групових іграх, не відчуваючи себе «іншою» чи менш здатною порівняно з іншими дітьми. Це сприяє розвитку комунікаційних навичок та впевненості в собі. Інклюзивні іграшки допомагають запобігти розчаруванню, яке виникає внаслідок повторних невдач при засвоєнні гри через труднощі у сприйнятті кольорів.

Виробникам іграшок під час розробки, варто залучати дітей із дальтонізмом до тестування прототипів іграшок для виявлення можливих проблем на ранніх етапах розробки. Не менш важливим є потреба у використанні візуальних симуляторів кольоросліпоти (наприклад, Coblis) для перевірки і вдосконалення дизайну іграшок [4].

Потрібно також враховувати принципи мультисенсорного навчання – іграшки мають апелювати не лише до зору, а й до дотику, слуху, моторики.

У освітньому середовищі є потреба у створенні навчальних посібників з порадами щодо використання іграшок у класах з інклюзивним навчанням.

Дальтонізм не є серйозним фізичним обмеженням, але він може мати значний соціальний і психологічний вплив, особливо в ранньому дитинстві. Створення адаптованих іграшок – важливий інструмент для подолання бар'єрів у розвитку, спілкуванні та навчанні.

Література:

1. Дерман Л.М. Інклюзивний дизайн у моді XXI століття: соціокультурні, етичні та художні аспекти. Міжнародна науково-практична конференція «Культурологія та мистецтво: точки дотику та

перспективи розвитку», 27–28 листопада 2020 р., м. Венеція, Італія. Венеція, Італія, 2020. С. 140.

2. Дерман Л.М. Концепції універсального дизайну в моді XXI століття: філософсько-антропологічний аналіз. Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. Київ: Гілея, 2020. – Випуск 158 (№ 10) Ч. 2. – С.21-25

3. Levine K. R. All about Color Blindness: A Guide to Color Vision Deficiency for Kids (and Grown-ups Too). Halesite Press, 2013. 27 с.

4. Gilbert R. M. Inclusive Design for a Digital World: Designing with Accessibility in Mind. 1st ed. Design Thinking. January 2019. 10.1007/978-1-4842-5016-7

5. Дальтонізм. URL: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/1406-daltonizm/> (режим доступу 17.04.2025)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-500-9-48>

ЗВУКОЗАПИСИ ЕПОСУ У ТВОРЧОСТІ БАНДУРИСТІВ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ ТА ЇХ ЦИФРОВЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

Дутчак В. Г.

*доктор мистецтвознавства, професор,
завідувачка кафедри музичної україністики
та народно-інструментального мистецтва*

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Звукозаписи – вагома сторінка здобутків і досягнень української культури. Каталоги звукозаписів сформували окрему галузь джерелознавства – дискографію (опис змісту й оформлення платівок, каталоги, переліки, розділи періодики з анотованими списками дисків, записами видатних виконавців, нотографією, викладом змісту, рецензіями, книгами тощо), своєрідну музично-виконавську бібліографію. Звукозаписи – це фіксація досягнень у контексті історії і часу, що відображає пошукові тенденції діячів культури і мистецтва (у виконавстві, техніці гри, співу, репертуарних жанрових пріоритетів) та естетичні запити слухацької аудиторії. До звукозаписів належать традиційні аудіоносії (платівки, касети, диски), а також записи концертів, інтерв'ю, зустрічей та круглих столів, урочистостей на радіо, пізніше на телебаченні, а сьогодні у інтернетпросторі та на звукових і візуально-звукових платформах, що були записані та трансльовані у медіапросторі.